
Norsk overlege om Gaza: – Alt er ødelagt. Det er som Hiroshima

REPORTASJE

CAROLINE ULVIN JOHANSSON

caroline.ulvin.johansson@tidsskriftet.no

Tidsskriftet

Ortoped Geir Stray Andreassen har jobbet ved flere sykehus på Gazastripen: – Det gjelder å ha fokus på oppgavene. Man må ikke tenke for mye.

Foto: Christian Tunge

– Her ser du hvor utbombet det er. Det er helt surrealistisk.

Geir Stray Andreassen viser frem bilder fra sin siste reise til Gaza. Den erfarne ortopedien har besøkt det krigsherjede området til sammen 19 ganger siden 2014. Men ingenting kan sammenlignes med det han nå har sett.

– Mer eller mindre hele Gaza er bombet. Det er ingenting som fungerer av infrastruktur. Veier og alt er ødelagt.

Terrorangrepet Hamas utførte mot Israel 7. oktober 2023, førte til at rundt 1 200 mennesker ble drept, ifølge landets myndigheter. Om lag 250 personer ble tatt som gisler. Israels militære reaksjon mot Gaza har ført til minst 37 000 drepte palestinere, ifølge FN, som rapporterer tall fra helsemyndighetene i Gaza. Over 85 000 er skadet.

«Det var tett av flyktninger både inne på sykehuset og utenfor. Kort sagt fungerte sykehuset som flyktningleir»

Sykehus som flyktningleir

I januar og april jobbet Andreassen med å bistå det palestinske helsevesenet. Begge oppholdene varte i to uker, og teamene bestod av leger og sykepleiere. I januar jobbet han på European Gaza Hospital i Khan Younis, sør på Gazastripen. Dette var et sykehus dimensjonert for rundt 200 senger.

Teamet som jobbet ved European Gaza Hospital. Fra venstre: Kirurg Erik Fosse, ortoped Geir Stray Andreassen, ortoped Thor-Erling Engemyr, operasjonssykepleierne Hilde Vollan og Kjersti Fiveland og anestesilege Mohammed Abou-Arab. Foto: Norwac

– Sengetallet var tredoblet da vi var der. Det var tett av flyktninger både inne på sykehuset og utenfor. Kort sagt fungerte sykehuset som flyktningleir, forteller han.

Andreassen er del av det medisinske kriseteamet fra Norwegian Aid Committee (Norwac). Organisasjonen har jobbet i Gaza i flere tiår, og i januar var det medisinske teamet ett av de første som slapp inn i Gaza etter flere måneders

venting. Det bestod av fire leger og to sykepleiere.

Overlegen forteller om kaotiske tilstander på sykehuset og at de ofte ble vekket av bombedrønn om natten.

– Det var veldig mange skader der, og det var mange krigshandlinger omkring sykehuset. Til dels ganske heftige krigshandlinger, så vi lurte på hvorfor det ikke kom flere pasienter inn. Det fikk vi en forklaring på – nemlig at veiene hadde blitt blokkert eller ødelagt under bombing. Dermed var det vanskelig å få transportert de skadde inn til sykehuset. Vi kunne lese om at det hadde vært bombeangrep i nærheten og mange drepte og såret.

Han forteller også om at de fikk inn mange pasienter med høyenergiskader fra eksplosjoner, som brannskader og sårskader.

Kvinne som lager mat i sykehustrappen på European Gaza Hospital. Foto: Geir Stray Andreassen.

Ikke tenke – bare handle

Det å skulle orientere seg på sykehuset og ta fatt på arbeidsoppgavene i en såpass uoversiktlig situasjon, var svært krevende, forteller Andreassen.

– Tilsynelatende kan det se ut til å være et fungerende sykehus, men realiteten er at all struktur har kollapset. Prioriteringen av pasienter var for eksempel ganske dårlig. Vi merket det ved at pårørende hisset seg opp over at enkelte hadde ligget og ventet – sannsynligvis fordi våre kollegaer ikke klarte å holde oversikten.

Hvordan var det å stå i dette for deg som lege – med det å skulle ta beslutninger og prioritere i en så ekstrem situasjon?

– Vi tenkte ikke så mye på det. Det gjelder å gjøre det beste ut av hver enkelt pasient vi får, og ha fokus på den jobben vi skal gjøre. Man må ikke tenke for mye.

«Vi levde i vår boble og lærte oss å ikke spørre for mye om hva som hadde skjedd og om alle de triste skjebnene. For det er så mye av det at du blir helt overveldet»

Andreassen husker spesielt godt en situasjon hvor han spurte en lokal kollega om hva som hadde skjedd med pasienten. Da fikk han svaret: «We don't ask. We treat and go home and sleep.» Han forteller videre at det lokale helsepersonellet lever i en boble, og kan ikke tenke for mye på alt det triste.

– Da vi i april jobbet på sykehuset Al-Awda, nord på Gazastripen, hadde vi en 17 år gammel jente på operasjonsbordet. Hun var helt avmagret. Vi ble fortalt at hun hadde mistet hele familien sin. Huset hadde blitt bombet, og hun var den eneste overlevende. 30 stykker drept. Hele storfamilien. Slike historier må du ikke gå for mye inn i. Da blir du søvnløs.

Teamet som jobbet ved Al-Awda-sykehuset. Fra venstre: Ortoped Geir Stray Andreassen, anestesilege Fadi Kabbouli, ortoped Odd Arild Ågedal og operasjonssykepleier Alice Skår. Foto: Norwac

Klarte du det?

– Ja, vi levde i vår boble og lærte oss å ikke spørre for mye om hva som hadde skjedd og om alle de triste skjebnene. For det er så mye av det at du blir helt overveldet. Det viktigste er å fokusere på jobben og holde seg selv travel.

Mimikkfattig

Andreassen er en erfaren ortoped med en fartstid på 28 år ved Ullevål sykehus. Reisene til Gaza er heller ikke hans eneste møter med krig og konflikt. Overlegen har jobbet i både Afghanistan og Bosnia, og den siste tiden på Ullevål ledet han arbeidet med ukrainske krigsskadede som kom til Norge. Han forteller at han hele veien har vært uredde i møte med krig – også ved sine siste to reiser til Gaza.

– Vi følte oss trygge på sykehuset. Verdens helseorganisasjon (WHO) koordinerte dette med de stridende partene.

Andreassen ser igjennom flere bilder på Mac-en og stanser ved ett som viser en gruppe barn som leker.

– Her ser du at ungene hopper paradiset og gjør det unger gjør. Samtidig falt det bomber og smalt, men de reagerte ikke. De bare fortsatte å hoppe paradiset, forteller han.

Han beskriver det absurde ved å observere barn som leker midt i en utbombet krigssone – og legger ikke skjul på de sterke inntrykkene.

– Flere ganger gikk jeg forbi en jente som stod ute på gaten ved sykehuset og solgte brød. Hun hadde nok gjennomgått mye, for hun var helt mimikkfattig og hadde et trist og uttrykksløst ansikt.

Barn som hopper paradis utenfor European Gaza Hospital. Foto: Geir Stray Andreassen.

Han husker også en anestesilege som bodde på sykehuset i Khan Younis fordi hjemmet hans var blitt ødelagt.

– Han var helt flat. Aldri et smil. Han satt og leste i koranen mesteparten av tiden, og fungerte ikke i jobben i det hele tatt.

«Vi vil ikke ha cowboyer, folk som reiser fordi det skal være spennende og kult. Vi vil ha folk som vet hva de går til og som brenner for det»

Rekrutterer leger

I tillegg til feltarbeid, går Andreassens rolle i Norwac ut på å rekruttere leger og sykepleiere – og organisasjonen skal fortsette å sende team til Gaza resten av året. Overlegen forteller at det er utfordrende å få leger til å melde seg.

– Antagelig er mange skremt. Flere sier de kan reise når det blir våpenhvile. Jeg skjønner jo det. Når man blir vekket av bomber om natten, så vil mange føle på det. Men samtidig vet vi at WHO tar sikkerheten vår ekstremt alvorlig. Vi håper det blir våpenhvile om ikke så lenge, og at det da blir lettere å rekruttere.

Han legger til at det er et stort behov for leger og sykepleiere, men at det er vanskelig å ha en klar oversikt, fordi mange er drept og de gjenlevende er utslitte.

– Mange er demotiverte og psykisk ute av stand til å jobbe skikkelig. Enkelte av legene har fått hjemmene sine bombet og bor på sykehuset. De klarer ikke å gjøre en skikkelig jobb. Så behovet for helsepersonell er stort.

For å reise ut i felt må man være spesialist, og det er en fordel med utenlandserfaring, presiserer Andreassen. Man må også ha evnen til å improvisere, kunne bo tett på folk og jobbe under stress.

– Vi vil ikke ha cowboyer, folk som reiser fordi det skal være spennende og kult. Vi vil ha folk som vet hva de går til og som brenner for det, konstaterer han.

På operasjonsstuen: Geir Stray Andreassen og overlege Suheal A. Khan fra Storbritannia. Foto: Norwac.

Å bygge opp igjen

Et sentralt spørsmål er hvordan ting blir den dagen krigen tar slutt. Andreassen minnes en fjerde års medisinstudent som bodde på sykehuset.

– Størsteparten av universitetene er bombet. Mange av lærerne er drept. Dette er et enormt problem. Hva gjør man når krigen er slutt, når alt er ødelagt?

Over 75 % av den totale befolkningen i Gaza, 1,7 millioner mennesker, er internt fordrevne, ifølge tall fra FN. Kun 17 av Gazas 36 sykehus er delvis operasjonelle, viser en oversikt fra WHO. 88 % av alle skolebygninger er skadet, og 1,1 millioner mennesker er rammet av kritisk sult, ifølge FN.

– Veiene er ødelagt. Det samme er skoler og helsesenter. Vann og sanitær er et problem – og selvfølgelig matsituasjonen. Det står massevis av trailere som venter på å slippe inn, og det er vondt å se. Det er mat som står og råtner, forteller Andreassen.

Skal tilbake

Den erfarne ortopedien er ikke i tvil om at han skal tilbake til Gaza enda en runde – og denne gangen vil oppholdet bli noe lenger.

– Mer eller mindre hele Gaza er bombet. Det er ingenting som fungerer av infrastruktur. Veier og alt er ødelagt. Foto: Geir Stray Andreassen

– Vi må øke oppholdene til tre–fire uker fordi det er en så omstendelig prosess å få folk inn og ut. Da vi ved siste reise skulle være ute i to uker, fikk vi beskjed av WHO at vi måtte ta med mat for fire uker. Det er krig, så du kan ikke planlegge noe.

Det å ikke kunne bevege seg fritt omkring er en stor forskjell fra tidligere reiser, bemerkter Andreassen. Han beskriver kaotiske tilstander, hvor hjelpearbeiderne kun får oppholde seg på sykehusene. Alt annet er farlig. Den eneste bevegelsen utenfor sykehusene, skjer ved ankomst og avreise – noe som også er risikofylt og må koordineres med de stridende partene.

– Da vi reiste nordover med en konvoi i april, strømmet det mange unge menn imot oss. De kom opp på lasteplanet og forsøkte å rive opp det vi hadde med, forteller han.

Men denne opplevelsen har heller ikke skremt den erfarne legen, og Andreassen forteller at Norwac har fått et godt rykte på seg hos WHO, som koordinerer hjelpearbeidet.

Foto: Christian Tunge

– Det er et sterkt ønske fra WHO om at vi skal dekke nord i Gaza, selv om vi bare er en liten organisasjon. Det er et stort kompliment til oss, men samtidig er det en utfordring for en liten organisasjon å stille med så mange hjelpearbeidere.

Hva er det som driver deg?

– At det er meningsfylt arbeid. De blir så utrolig glade når vi kommer. De er så takknemlige bare for at folk bryr seg. Det er en motivasjon.

Publisert: 1. juli 2024. Tidsskr Nor Legeforen. DOI: 10.4045/tidsskr.24.0358
Opphavsrett: © Tidsskriftet 2026 Lastet ned fra tidsskriftet.no 24. juni 2026.